

regulaarikaniikki (lat. canonicus regularis) yhteisössä elävä kaniikki.
regulaaripapisto (lat. clerus regularis) luostarissa elävät papit.
rekluusi (lat. reclusus) kammioonsa sulkeutunut erakko, vrt. inkluusi.
rekollektio rukous, sielun keskittyminen Jumalan läsnäoloon.
rekollektiopäivät retrettipäivät.
rekollektit (lat. recollectus) tiukan säännön noudattamista kolmansien sääntökuntien reformisuuntauksissa.
rekonsiliaatio (lat. reconciliatio) sovitus, sovittaminen.
rekviemi (lat. requiem lepo) sielunmessu, hautajaismessu tai vainajan puolesta vietetty messu.
religio (lat.) uskonto.
religiositeetti uskonnollisuus, hurskaus.
religiosa fem., **religiosus** mask. (lat.) sääntökuntalainen, nunna, munkki.
reliikit katolisissa kirkkoissa Suomessa katolisten kirkkojen alttareissa on yleensä yhden tai useamman pyhimyksen reliikkejä. Suomessa kirkkojen alttareissa on seuraavat reliikit:
– Pyhän Henrikin katedraalissa pyhien Birgitan, Cyprianuksen, Olavin ja Henrikin reliikit
– Pyhän Marian kirkossa pyhien Birgitan ja Katariinan reliikit
– Pyhän Birgitan ja autuaan Hemmingin kirkossa pyhien Birgitan, Bonifatiuksen ja Laurentiuksen reliikit
– Pyhän ristin kirkossa Ugandan marttyyrien reliikit
– Pyhän Olavin kirkossa pyhän Olavin reliikki
– Pyhän Ursulan kirkossa pyhien Birgitan, Olavin ja Ursulan reliikit

– Nasaretin pyhän perheen kirkossa pyhien Jeesus-lapsen Teresan ja Yrjänän reliikit.

reliikki (lat. reliquae) pyhänjäännös, pyhimykseksi julistetun ihmisen luun tai vaateen palanen.

relikvaario (lat. reliquarium) pyhänjäännöslipas.

Reminiscere (lat. muista) paastonajan 2. sunnuntain nimi alkuvirren mukaan (Ps. 25:6).

remissio peccatorum (lat.) syntien anteeksianto.

renegaatti (it. rennegato) luopio.

renunsiaatio (lat. renuntiare luopua) lupaus luopua Saatanasta kastelupausia annettaessa.

reordinaatio (lat.) ordinaation uusiminen.

reparaatio (lat. reparare uudistaa) sovitus, hyvitys.

requiem (lat.) rekviemi, sielunmessu, hautajaismessu tai vainajan puolesta vietetty messu.

requiescat in pace (lat.) levätköön rauhassa; lyh. R.I.P.

Rerum novarum (lat.) paavi Leo XIII:n ensyklika *Työväenkysymyksestä*, 1891; suomeksi kirjassa *Paavien yhteiskunnallinen opetus*, 1990.

reservaatio (lat. reservatio) konsekkroitujen hostioiden säilyttäminen myöhempää käyttöä varten.

resignaatio (lat. resignatio) virasta luopuminen, alistuminen.

reskripti (lat. rescriptum) paavin tai piispan kirjallinen päätös.

responsoriale (lat.) responsoriaali, kokoelma responsoriumeja.

responsorium (lat.) 1) messussa papin ja seurakunnan vuorosäkeet 2) hetkirukouksissa lukukappaleita seuraava vuorosäe.

resurrectio (lat.) ylösnousemus.
retentio (lat. pidättäminen) absoluution epäminen ripissä.

retretti, **retriitti** (ruots. reträtt; engl. retreat) 1) hengellinen vetäytyminen hiljaisuuteen ja rukoukseen, yleensä hengellisen ohjaajan johdolla 2) hiljentyispäivät hengellistä syventymistä varten.

revelatio (lat.) revelaatio, ilmoitus.

reverendus (lat.) kunnianarvoisa.

rigorismi (lat. rigor jyrkkä) ehdottomuus, jyrkkyys erityisesti moraalisissa periaatteissa. Rigorismi korostaa lain kirjaimellista noudattamista. Montanismi ja jansenismi olivat rigoristisia liikkeitä.

riitti palvontamuoto (uskontotieteessä).

riitus (lat. ritus) jumalanpalveluksen ja sakramenttien toimittaminen määrätyn vahvistetun kaavan mukaan. Katolisessa kirkossa on yksi läntinen, roomalaiskatolinen riitus ja 20 itäistä riitusta. Riitukset muodostavat katolisessa maailmankirkossa osakirkkoja.

R.I.P. (requiescat in pace) levätköön rauhassa.

rippi (lat. poenitentia) parannuksen sakramentti, jossa ripittäytyjä katu syntejään, tunnustaa ne papille, saa synninpäästön ja katumustyön. Rippi-isällä on ehdoton vaitiolovelvollisuus (KKK 1467, 2490).

risti (lat. crux) 1) Kristuksen armahtavan rakkauden symboli ja kristityn tunnus 2) uskon, jumalallisen eli teologisen hyveen tunnus.

ristinnaulitseminen roomalainen rangaistusmuoto orjille tai ei-roomalaisille. Uhri naulittiin tai sidottiin ristille, mikä aiheutti hitaan

tukehtumiskuoleman. Rangaistuksen poisti keisari Konstantinus 4. vuosisadalla.

ristinmerkki rukous, joka tehdään otsalta rinnalle ja vasemmalta olkapäältä oikealle ja rukoillaan Isän, Pojan ja Pyhän Hengen nimeen.

ristintie (lat. via crucis) keskiajalla syntynyt hartaus, jossa mietiskellään Jeesuksen kärsimistä ja kuolemaa: 1) ristintie koostuu neljästätoista Jeesuksen kärsimystietä kuvaavasta taulusta tai rististä eli asemasta, joiden äärellä mietiskellään Jeesuksen kärsimystä 2) ristintien hartautta vietetään erityisesti paastonajalla ja perjantaisin.

ristintien asemat

1) Jeesus tuomitaan kuolemaan

2) Jeesus ottaa ristin hartioilleen

3) Jeesus kaatuu ensimmäisen kerran

4) Jeesus kohtaa äitinsä

5) Simon Kyreneläinen auttaa Jeesusta kantamaan ristiä

6) Veronika ojentaa Jeesukselle hikiliinan

7) Jeesus kaatuu toisen kerran

8) Jeesus kohtaa itkevät naiset

9) Jeesus kaatuu kolmannen kerran

10) Jeesukselta riisutaan vaatteet

11) Jeesus ristiinnaulitaan

12) Jeesus kuolee ristillä

13) Jeesus otetaan ristiltä

14) Jeesus haudataan.

ristiretki (lat. passagium) Pyhälle maalle tai ei-kristitylle alueelle tehty sotilaallinen valloitusretki, jonka uskottiin palvelevan kirkkoa.

ristisaatto kirkollinen kulkue, jonka kärjessä kannetaan ristiä.

rituaali (lat. rituale) erilaisten liturgisten tehtävien toimituskäsikirja,